

DPS

www.dps-az.cz

aktuální zprávy | odborné články | on-line archiv

Elektronika od A do Z

3

Odborný časopis pro vývoj a výrobu v oboru elektroniky
květen, červen | **2020**

Stát si posvítí na nelegální dovozy výrobků

Petr Číhal | EKOLAMP

Státy Evropské unie trápí narůstající nelegální dovozy produktů ze zemí mimo EU, především z Číny. Stále více evropských spotřebitelů si přes e-shopy sídlící v asijských a jiných, tzv. třetích zemích (tj. zemích mimo EU), nakupuje elektroniku, baterie, pneumatiky a jiné výrobky, které si nechávají zasílat přímo domů. Na první pohled se to může zdát velmi výhodné, protože cena je často hodně zajímavá. Nicméně se zde naskytá spousta „ale“...

Nízká cena je často vykoupena tím, že se jedná o produkty druhého, nebo dokonce třetího řádu. Výrobky jsou to často velmi nekvalitní a v řadě případů mohou obsahovat širokou škálu škodlivých látek či být jinak nebezpečné pro spotřebitele a životní prostředí. Evropané a ostatní poctiví výrobci naopak musí zajistit nejrůznější atesty a zkoušky či dokladat řadu potvrzení a homologací. Poctiví výrobci také ručí za kvalitu, poskytují garanci vrácení nefunkčního produktu a musí zajistit jak servis, tak následně ekologickou likvidaci svých použitých výrobků. U zboží zakoupeného přes e-shopy, usazené například v Číně, je cenová úspora často dosažena tím, že takoví prodejci nic ze zde vyjmenovaného ani zdaleka nesplní. V neposlední řadě nejsou často za tyto výrobky ani odvedeny daně a povinné příspěvky na ekologickou recyklaci.

Firmy a e-shopy z EU jsou naopak pod přísnou kontrolou a v drtivé většině splňují všechny náležitosti. Problematické jsou zejména e-shopy usazené mimo EU, které u nás (a často ani v EU) nemají žádné pobočky a jsou tedy prakticky nepostížitelné evropskými dozorovými orgány. Tento jev se anglicky nazývá „on-line free-riding“, což by se dalo přeložit do češtiny jako „povinnostem se vyhýbající prodejci na internetu“, s trochou kreativity také jednodušeji „černí pasažéři“. Zkrátka „vykukové“, kteří spoléhají na to, že na ně česká či evropská ruka zákona tak daleko do zahraničí nedosáhne. V západních zemích EU už dosahuje míra on-line free-ridingu ze zemí mimo EU 5–10 % [1] všech výrobků uvedených na trh a tento trend se pomalu přesouvá i k nám. Řada zákazníků těchto „černých pasažérů“ si často ani není vědoma, že by něco dělala špatně. Prostě kliknou na košík v nabídce a zboží jim jednoduše z Číny přijde až domů.

Výsledkem on-line free-ridingu je pak následně také to, že na trhu vzrůstá objem odpadu (např. elektroodpadu, odpadních

baterií či odpadních obalů), za který nebyly řádně odvedeny příspěvky na ekologickou likvidaci a jeho sběr a recyklaci budou muset nakonec zaplatit občané a firmy v České republice. Nejedná se o žádné malé částky, řádově to budou stovky milionů korun ročně.

V celé EU se nyní řeší, jaká opatření zavést, aby bylo tomu to on-line free-ridingu zamezeno. Nejčastěji zvažovaná možnost je přenést analogicky k odpovědnosti distributora rovněž odpovědnost na dopravce výrobků, kteří je doručují konečným uživatelům. Samotní provozovatelé e-shopů, kteří nejsou fyzicky umístěni v České republice (nebo EU), nejsou totiž nijak postížitelní českými orgány. Dopravci mohou svou případnou odpovědnost za on-line free-ridery pokrýt úpravou podmínek, za kterých jim poskytují dopravní/poštovní služby.

Toto opatření patří mezi řešení, jimiž se zabývá rovněž OECD. V jednom z posledních pracovních materiálů vzniklých na půdě této organizace je přítomn autor studie doporučeno přenesení odpovědnosti na dopravce jako efektivní dlouhodobé opatření [2]. Tato studie zmiňuje, že takové opatření již je testováno v Belgii v rámci pilotního projektu. Jak autoři uvádějí, doručovatelské společnosti typu DHL, FedEx apod. jsou v dobré pozici pro to, aby plnily povinnosti on-line výrobců neusazených v dané zemi. Dopravci tuto nově stanovenou povinnost budou mít možnost reflektovat ve svých obchodních podmínkách, respektive při vyjednávání podmínek doručení s výrobcem tak, aby finanční zátěž s tím spojenou přenesli v rámci smluvního vztahu na výrobce, respektive odesílatele. Tento postup navrhuje rovněž pracovní materiál OECD.

S jiným návrhem, jak řešit on-line free-riding, přišlo nedávno i české Ministerstvo životního prostředí. Tento návrh byl založen na myšlence, že webové stránky zahraničních e-shopů, které prodávají výrobky nesplňující místní zákonné podmínky, budou pro ČR blokovány. Obdobné ustanovení už v ČR (a např. v Belgii, Dánsku, Estonsku, Francii, Itálii, Litvě a dalších zemích) několik let platí pro poskytovatele on-line hazardních her. Ti provozovatelé on-line hazardních her, kteří nesplňují předepsané zákonné podmínky, jsou jednoduše blokováni a jejich webové stránky se spotřebitelům nezobrazují.

Samozřejmě blokace není natrvalo. Povinnost zajistit blokaci ministerstvem určených stránek by měli podobně jako v případě hazardu jednotliví poskytovatelé připojení k internetu. Pokud by provozovatel daného e-shopu doložil, že již splňuje zákonné podmínky, byl by opět odblokován. Obdobný nápad měly i jiné členské země EU, a to zejména Německo a Francie. Tyto dvě země připravují právní úpravu, která by měla vstoupit v platnost v polovině roku 2020. S nějakou právní úpravou, která by potírala on-line free-riding v ČR lze počítat nejdříve v roce 2021, a to v souvislosti s novými odpadovými zákony.

Odkazy:

[1] Studie OECD: <https://www.oecd.org/environment/waste/policy-highlights-extended-producer-responsibility-and-the-impact-of-online-sales.pdf>

[2] viz str. 45, 46 a 51: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/cde28569-en.pdf?expires=1560439251&id=id&accname=guest&checksum=8EACB0F1AEF96F82DC47CB8347159DED>.